

Ծածուկ Բոլբոլ

Յընսծ Խտսնո

ეძღვნება ჩემ შვილიშვილებს.
ნიენში გამოყენებულია
შვილიშვილების ევონეს და
ანასტასიას ნახატები.

მკობი ქაიხი

ყდა – სპარტაკ კაჭარავა

რედაქტორი – ლია სულაქველიძე

დაკაბადონება – შავრა ბანცური

ISBN 978-9941-0-3831-0

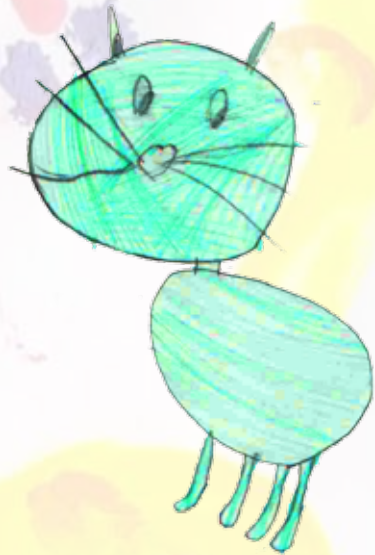
თბილისი • 2011

ფისუნია

ელენიკომ დამიხატა
ფისუნია გასაკვირი,
ორი ყური, ორი თვალი,
პირთან ერთად დიდი ცხვირი.

ორი ფეხი, ორი ხელი,
ულვაში აქვს ცოცხა გრძელი,
კული? კული არსად არ ჩანს,
სად წავიდა საბაგელი?

უცებ მივხვდი – პატარაა,
დაეღალა ალბათ ხელი.

ზოსტნეული

ჩვენებური ბოსტნეულის
ღირსეული სამეული,
კეკლუცობს და ბავშვების წინ
თავს იწონებს თვითეული.

კომბოსტო ვარ ასფურცელა,
წონადი და ღიმუცელა,
უამრავი კერძისათვის
მე მომიხმარს ირგვლივ ყველა.

სახელად ვარ ბადრიჯანი, –
მე მაქვს მოგრძო, ლურჯი ტანი,
იმ წამშივე გავთეთრდები,
თუ გამაძრო ვინმემ კანი.

ალისფერი სტაფილო ვარ,
თვისება მაქვს გასაკვირი –
ყველა ბავშვის სწრაფად ბრლაში
საკმაოა ჩემი წვლილი.

მართალია, მართლია, –
დაიძახეს ერთად ყველამ,
შენი ფასი კარგად იცის
კურდღელმაც კი ღორმუცელამ.

რატომ?

რატომ არის წყალი სველი?
თოვლი ცივი, ცეცხლი ცხელი?
ასეთ კითხვებს გისვამს ბავშვი,
როცა ამას სულ არ ელი.
მოდლი და ნუ დაიბნევი,
პასუხი თუ არ გაქვს მხსნელი.

წრუნუნას ნატვრა

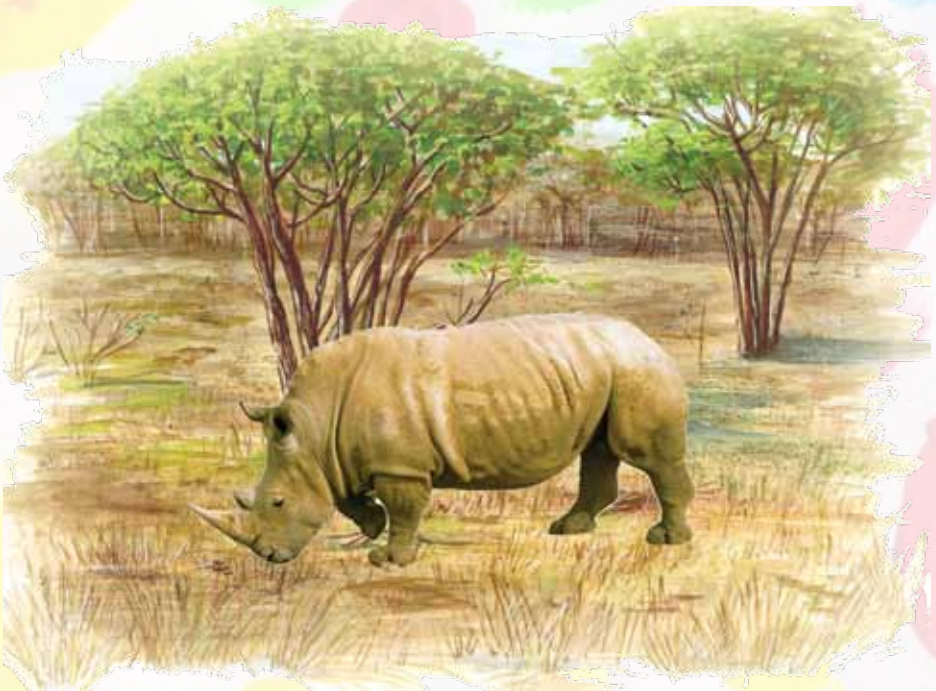
ყურშა ფისოს გამოუდგა
გაუხეთქა კვლავაც გული,
ყეფვა-ყეფვით მოაგარა
ყველა კუთხე და კუნჭული.

ამის მოწმე წრუნუნას სწვავს
შურნარევი სიხარული,
ეგებ ყეფა მეც ვისწავლო,
მოხდეს ერთი ღღეს სასწაული.

მარტორქა

ეს მარტორქა მარტოხელა
ზომითაა სახლის ხელა,
ლომი,
ვეფხვი,
ზოგჯერ სპილოც,
მას გზას უთმობს ირგლივ ყველა.

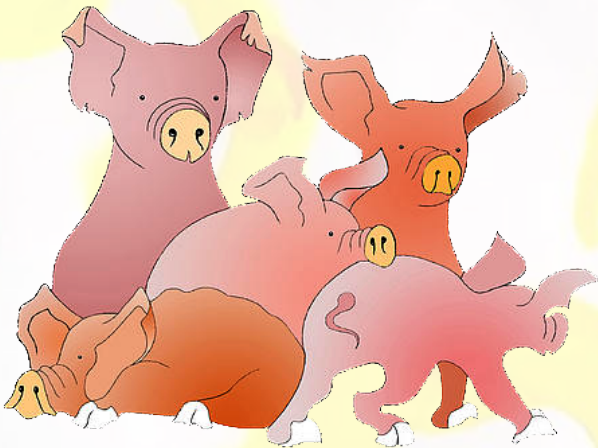

ხუთი გოჭი

საღორეში დედა ღორმა
ხუთი გოჭი გააჩინა,
როგორც ბოლო, ისე წინა
ერთნაირად პაწაწინა.

დიდმუცელა,
სასაცილო,
წონით მუსტად თითო კილო,
ღიღიდანვე გოჭუნები –
ორი ძმა და მათი დები,
ცდილობენ რომ ძუძუსთან
დაიჯაეშნონ ადგილები.

ეს არ არის უქმი გარჯა,
ეს წესია და ადათი,
რათა შემდეგ აღარ აგყდეს
ერთურთ ლანძღვა და კამათი.

სანყალი ბებო

პაწაწუნა მოკლე კაბით
არ ასვენებს ბებოს წამით,
ხან ბალახზე წამოწვება,
ხან ბუჩქებში ჩაცუცქდება,
მის ძახილზე არ პასუხობს
უდროო დროს სადღაც ქრება.

ბებო დაღის და დაეძებს,
ყველას ირგვლივ ეკითხება,
მის გარშემო ხალხი ღელავს,
კითხულობენ თუ რა ხდება.

მოდით ერთად, პაგარებო,
დავამშვიდოთ ჩვენი ბებო,
ვურჩიოთ, რომ იქნებ მანაც
ინუგემოს ერთი რამით:
რომ ამ ქვეყნად ყველა ბებო
თავს ეკუთვნის მხოლოდ ღამით.

ნილოსი

ეს მდინარე ნილოსია,
განიერი, ღრმა და გრძელი,
მასში წყალი უამრავი
მღვრია და ძლიერ სველი.

შიგ ცურავენ ნიაგნები,
დიდები და პაგარები,
მათი ღები, მამიდები,
მშობლები და ცყუპი ძმები.

შორიახლოს ბეჭემოცი
შვილთან ერთად თბება მზებზე,
ხან დაგუქსავს ონავარ შვილს,
ხან შეისვამს უკან მხრებზე.

ნაპირებთან უხვად დგანან
კუბიანი აქლემები,
დიდყურება სახედრები
არნახულად თეთრი თხები.

ასეთია ეს მდინარე
განიერი, ღრმა და გრძელი,
მასში წყალი უამრავი
მღვრია და ძლიერ სველი.

აფრიკა

აფრიკაში ნაშუადღევს
ისე ცხელა, ისე ცხელა,
ცხოველია თუ ფრინველი
ჩრდილს დაეძებს ირგვლივ ყველა.

მარტორქები,
კამეჩები,
ლომი,
ვეფხვი,
ანტილოპა.

ოცნებობენ, იცი რაზე? –
ღრუბელი რომ გაჩნდეს ცაზე.

ძველ უბანში

ძველ უბანში ყოველ დილით
გარო მოდის კარგოფილით,
ცოცა ხანში ჰუსეინაც
გამოჩნდება თავის ხილით.
თელეთიდან რძეს და მაწონს
ეზიდება გიო ვირით,
აბა ჩქარა, ჩქარა მოლით,
მომარაგდით მთელი კვირით,
ყველა დიდი ირგვლივ ვაჭრობს,
პაგარა კი ხარობს ვირით.

ხშირად ღამით

ამბობენ, რომ ხშირად ღამით
ბავშვთან ბუსგად ასი წამით
ჩნდება მისი ანგელოზი
ჯადოსნური მოსასხამით.

წყნარად თავთან დაუჯდება,
პირჯვარს დასწერს, ეფერება,
დააბერცყავს ფერად სიმბრებს
და ლანდივით უმაღ ქრება.

ტყუპები

მერხზე ერთად ორი ძმა მის
ერთმანეთის ტყუპისცალი,
ერთს ძალიან უყვარს ვაშლი,
მეორეს კი მწიფე მსხალი.

ერთი სუფთად ჩაცმულია,
კობგად არის დავარცხნილი,
ჩანთაც მუდამ წესრიგში აქვს,
იცის ყველა გაკვეთილი.

მეორე კი იკვნეგს ფრჩხილებს,
არ იხეხავს დილით კბილებს,
მასწავლებელს არ სცემს პატივს,
ხშირად აცდენს გაკვეთილებს.

ასეთია ეს ორი ძმა,
ერთმანეთის ტყუპის ცალი,
ერთ-ერთს კვლავაც ვაშლი უყვარს,
მეორეს კი მხოლოდ მსხალი.

მხიარული რჩევა

თუკი ძაღლი ცდილობს კბენას,
ნუ აჩვენებ, გირჩევ, ენას,

გადაუგდე დიდი ძვალი,
თან ისე, რომ მოკრას თვალი.

თუკი ესეც არ გიშველის,
მაშინ ვაი შენი ბრალი.

გოგო

როცა ვეცევი – იატაკზე
ნუ დადიხარ ფეხშიშველი,
პასუხს მაძლევს – ერთი თვეა
აღარ მტკივა, ბაბუ, ყელი.

რაც არ უნდა შესთავაზო –
მწარე, მჟავე, თუნდაც ტკბილი,
სახეს მანჭავს, ერთადერთი
უყვარს მხოლოდ კარგოფილი.

თუკი დაჯდა კომპიუტერთან,
ავიწყდება ყველაფერი,
ბიჭო, თვალებს გაიფუჭებ,
დამიჯერებს? შენი მტერი.

ასეთია ბიჭი გოგი,
არც თუ ცუდი შვილიშვილი,
ვიცი, ბაბუც ძლიერ უყვარს,
მაგრამ უფრო – კარგოფილი.

მურია

ერთი ფიქრი მურიას
არ ასვენებს თავში,
ჭამის ღროსაც,
ძილის ღროსაც,
სახლშია თუ კარში.

სურს პაგრონი დაიცვას,
ის და მისი ქონება,
ამ აზრს ემსახურება
მუდამ მისი გონება.

ბაბუამისს, დიდ მურას,
ერთხელ თურმე უთქვია:
ჩვენი ბედი ძაღლური
არც თუ ისე ცუდია.

ვიცით რისთვის ვარსებობთ
და რა დასამალია,
როცა ძაღლი არ ვარგა,
ეს პაგრონის ბრალია.

მამალი

ხმა ჩაუწყდა, ველარ ყვირის,
წახლა ჩვენი მამალიო,
კრუხი ღელავს, რა ვუშველო,
სად ვუშოვნო წამალიო.

ის კი, დახე, გამოკეთდა
და მოვიდა ღონებზე,
ფრთა ფრთასა ჰკრა, შემოჰკივლა
და აფრინდა ღობებზე.

კონცერტი

განცხადება გაჩნდა ხეზე, –
კონცერტია შუადღებზე.
სალამურზე უკრავს მელა,
იმედია, მოხვალთ ყველა.

ჭრიჭინები ჭრიჭინებენ,
ერთმანეთში ნიძლავს დებენ,
ასეთი რამ ადრე ტყეში
არ მომხდარა თავის დღეში.

როგორც მთაზე, ისე ბარში
ირგვლივ ყველა გარბის სახლში,
პაგარები პირს იბანენ,
მოხუცები წამლებს სვამენ.

ერთადერთი დაძრწის მგელი,
ჩაშლას ლამობს საძაგელი,
არ გაგივა ეგ ხრიკები,
შე ბოროტო, ცუდო მგელო,
ხარბო, ბრიყვო, ღორმუცელავ,
სანიმუშოდ დაისჯები.

გაფიქვა

მთელი ეზო გაიფიცა,
დაიწერა მოთხოვნები,
სხედან, ბჭობენ და დასახეს
მომავალი ბრძოლის გზები.

ძალღი ჭიშკარს აღარ იცავს,
აღარც თაგვებს დასღევს კაგა,
ძროხა რძეს არ იწვეღება,
მას კამეჩიც დაემაგა.

მამალს მკერღზე წარწერა აქვს:
რაც ვიყვირე, ისიც კმარა.
სახეღარიც აქღემიღვიღ
იღურღთხეღა წარამარა.

ბაღი ბუღბუღლს ნიღვს აგანს,
ქათამიც წყვეღს კვერცხის ღეღას,
აღარც იხვი ღგეღა განღმე,
უღერთღეღა ამბოხეღებს.

მეორე ღღეს გარიჟრაჟზე
უცებ ღორი დადგა უარზე:
რის გაფიცვა, რა გაფიცვა,
ზამთარი დგას, ძმებო, კარზე.

ისევ ერთად შეიკრიბა
ირგვლივ ყველა თანასწორი,
იმსჯელეს და გადაწყვიტეს,
რომ მართალი არის ღორი.

ტასია და მარწყვი

ჩვენს ტასიას მარწყვი უყვარს,
დედიკო კი უშლის ჭამას,
ბავშვი დელავს, – თავად თუ ჭამს,
რა უფლებით ჩადის ამას?!

ყიღზლო მელა

მელაკუდას მამლის ხმაზე
გაეღვიბა ბუსტად რვაზე.
ადგა, მწარედ ჩაახველა –
კვლავ ვერ არის გუნებაზე.
გუშინ დედალს რომ მისდევდა,
მოუცურდა ფეხი ქვაზე.

ვის რა უყვარს

თევზებს – წყალი,
ჩიგებს – ფრენა,
ფუტკრებს – მინდვრის ყვავილები,
მურიკელას – ხაჭაპური,
მის მამიკოს – დიდი ძვლები.

შენ, ელენე?

– არაფერი.

– ეს პასუხი რა წესია?

– რა ვქნა, ბაბუ, რაც მიზიდავს,
მხოლოდ ყიდვის პროცესია.

პროფკავშირი

ინგერნეგში გაჩნდა ცნობა,
უჩვეულო, გასაკვირი,
სადღაც ერთად შეიკრიბა
უამრავი ბლაპრის გმირი.

სურვილი აქვთ დააფუძნონ
საკუთარი პროფკავშირი.
ამას მოჰყვა ბევრი კითხვა,
მათგან ორი უფრო ხშირი:

რისთვის ხდება ეს თავშეყრა
და რაშია გასაჭირი.

წამითაც არ დაბნეულა
თვითეული ბლაპრის გმირი.

უმალ გასცეს მათ პასუხი
ნათელი და პირდაპირი, –
აღარავის არ ვუნდივართ,
თაროებზე უქმად ვგდივართ.

დღეს ბავშვისთვის ვინც არსებობს,
მხოლოდ ჰარი პოტერია,
მან დაღუპა ჩვენი საქმე,
ჩაგვწიხლა და მოგვერია.

ვილას ახსოვს ჩიპოლინო,
ფიფქია და ბურაგინო,
კარაბასი-ბარაბასი
ღმუის, როგორც კონგრაბასი.
აბლაბუდა მჭამს და მახრჩობს,
კაპიკია ჩემი ფასი.

უმალ თოვლის დედოფალმა,
მას შეახო კვერთხი შუბლზე –
ისე მოსთქვამ, გეგონება
ჩემებრ ღნები გაზაფხულზე.

ბევრი თქვეს და იწუწუნეს,
მოიოხა ყველამ გული,
თუმც სიმართლე სხვაგვარია
უცხო თვალთ დანახული.

ომი

ღია ფერის ტარაკნებმა
შეაგროვეს დიდი ჯარი,
შავთა ციხეს შეუტიეს,
შემთარცყეს ირგვლივ რკალი.

მეციხოვნეთ მკაცრად სთხოვენ,
დანებლენ და გახსნან კარი,
ურჩობაზე არც იფიქრონ,
თორემ ვაი მათი ბრალი.

უმაღ ციხის დიდ დარბაზში
შეიკრიბა მრჩეველთ კრება,
სხედან,
ბჭობენ,
კამათობენ,
ერთურთს სიგყვას არ უთმობენ,
ვერაფერზე რიგლებიან
ერთის გარდა.

მომხდურის ამ შემოგევას
ვუპასუხოთ ერთად დგომით,
ისე მტკიცედ, ისე მყარად,
როგორც შარშან შემოღგომით.

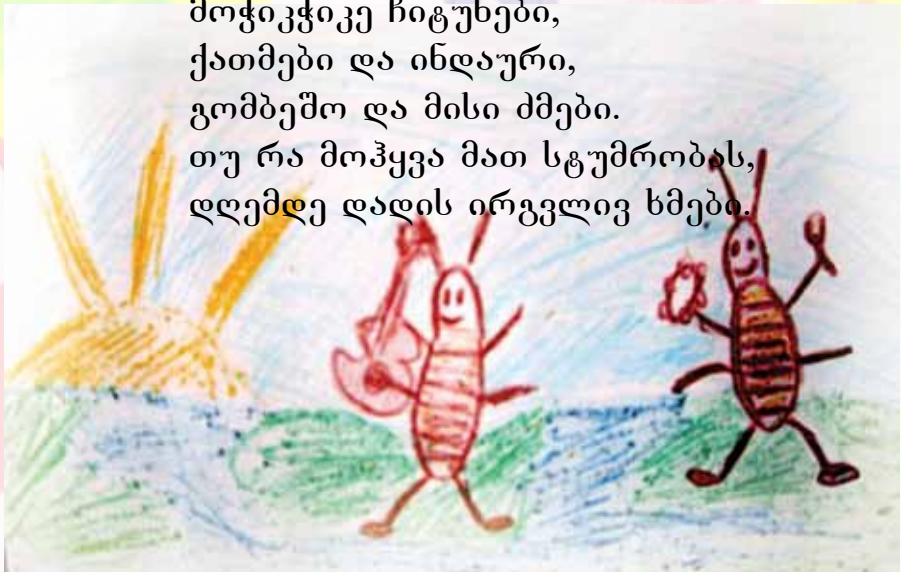

მუდამ მთვრალმა
ჯარის თვალმა,
მგრის მთავარმა გენერალმა,
პასუხი რომ მოახსენეს,
დაიკივლა როგორც ქალმა:

შეუტით,
დაწვით,
მოსპეთ,
ქვა ქვაბეც კი არ დატოვოთ.

გადატენეს დამბაჩები,
თოფები და გარბაზნები,
აგყდა სროლა და ყიჟინა,
შეზანზარდა ირგვლივ მთები.

უმაღლესი გაჩნდნენ თაგუნები,
მოჭიკჭიკე ჩიტუნები,
ქათმები და ინდაური,
გომბეშო და მისი ძმები.
თუ რა მოჰყვა მათ სტუმრობას,
დღემდე დადის ირგვლივ ხმები.

კარგი ბავშვი

გინდა იყო კარგი ბავშვი,
პატივი გცეს ირგვლივ ყველამ, –
დედამ,
მამამ,
თოჯინებმა,
ფისომაც და ღორმუცელამ?

მაშინ კვლავ ნუ ინაბები,
საბნის ქვეშ ნუ იმალები,
სწრაფად ადექ და ჩქარი სვლით
აბაზანას მიაშურე.

იქ შენ გელის ყველა ბავშვის
ოთხი დიდი მეგობარი –
პირსახოცი, სავარცხელი,
საპონი და ცივი წყალი.

გამოცანები

1. არც არავის დაუხაზავს ასეთია მიწის ჭინაზე, გარეგნულად სახეღარს ჰგავს, მაგრამ ყვირის სულ სხვა ხმაზე.

2. გარეგნულად რომ უყურებ, ანძასა ჰგავს, დანბიჭებს აფრიკაში, ოთხი ფეხით მიწაზე დგას, თავი კი აქვს ლამის რაში.

3. ძალიან რომ უყვარს თხილი,
ამიტომაც არის ფრთხილი.
წდილობს ისე აკნატუნოს,
არ დაუფრთხოს ფისოს ძილი.

4. გაჩნდება და არვის ინდობს,
არც ხორცი აქვს და არც ძვალი,
მისი მსხვერპლი როგორც ტყუა,
ისე მინდვრის მოსავალი.

5. ქუჩის პირზე ონავარი მეტსახელად „ხო და არა“, გვიპაჟუნებს ფერად თვალეშს და გვაფრთხილებს წარამარა.

6. გრძელი კუდი ძლიერ შვენის, ყურები აქვს აქვეტილი, სანათმეში ყველა უფრთხის – კრახია თუ მისი შვილი.

7. კუჭქიყინა ნონით კილო,
პაჭარა ღა სასაყილო,
როგორც ზავძვი ორი კვირის,
თუ მარტოა, ისიყ ტვირის.

8. ზებო ნიგოზს აყვამს ძაფზე,
ამოავლეზს თათარაში,
თოკზე კიდებს, გამოაშროზს,
მწყობრად აწყობს ტომარაში,
რომ ახალ ნელს თოვლის ზაზუმ
მოგვიტანოს ზავძვეზს სახლში.

ბაბუს ლექსები

მერაბ ჯაიანი

დაიბეჭდა შპს „გაზეთი საქართველოს მაცნეში“
თბილისი, რობაქიძის ქ. № 7.

ISBN 978-0541-0-3831-0

9 789941 038310